

Z legend dawnego Egiptu Bolesława Prusa – cechy noweli pozytywistycznej

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Prezentacja multimedialna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Tadeusz Żabski, *Wstęp*, [w:] B. Prus, *Opowiadania i nowele. Wybór*, oprac. T. Żabski, Wrocław 1996.
- Źródło: Bolesław Prus, *Z legend dawnego Egiptu*, [w:] tegoż, *Opowiadania i nowele. Wybór*, oprac. T. Żabski, Wrocław 1996, s. 391.
- Źródło: Bolesław Prus, *Z legend dawnego Egiptu*, [w:] tegoż, *Opowiadania i nowele. Wybór*, oprac. T. Żabski, Wrocław 1996, s. 393.
- Źródło: Bolesław Prus, *Z legend dawnego Egiptu*, [w:] tegoż, *Opowiadania i nowele. Wybór*, oprac. T. Żabski, Wrocław 1996, s. 398.
- Źródło: Grzegorz Tomicki, „*Marne są ludzkie nadzieje*”. »*Z legend dawnego Egiptu*« Prusa jako świadectwo literatury na rozdrożu, „*Prace Literackie*” 2008, nr XLVIII, s. 109.

Z legend dawnego Egiptu Bolesława Prusa – cechy noweli pozytywistycznej

Piramidy w Gizie

Źródło: Ricardo Liberato, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 2.0.

Starożytny Egipt. Dynastia faraonów. Dekrety o losie niewolników. Czytanie przyszłości z ruchu planet...

Tematyka noweli *Z legend dawnego Egiptu* na pierwszy rzut oka wydaje się zupełnie nie pasować do czasów literatury pozytywistycznej. A jednak zajmuje w niej istotne miejsce – skupia w sobie ważne problemy epoki i należy po dziś dzień do najchętniej czytanych utworów Bolesława Prusa. Pozytywizm, jak każdy inny okres literacki, niejedno ma imię.

Twoje cele

- Rozpoznasz cechy typowe dla nowel pozytywistycznych w utworze Bolesława Prusa *Z legend dawnego Egiptu*.
- Zestawisz tematykę noweli z tendencjami panującymi w epoce.
- Zinterpretujesz i przedyskutujesz przesłanie utworu Prusa.

- Porównasz wizję starożytnego Egiptu przedstawioną w noweli z wybranym wyobrażeniem ze współczesnej kultury.

Przeczytaj

Nowe tematy w literaturze pozytywizmu

Nowelę Bolesława Prusa *Z legend dawnego Egiptu* uważa się za jedno ze szczytowych osiągnięć pisarza, jak i całego polskiego pozytywizmu. O jego randze zdecydowały między innymi umiejętnie poprowadzona intryga, wyraziste postaci, starożytna sceneria, a także uniwersalna treść. Tematyka dzieła wykracza jednak poza sztandarowe tematy, które poruszano w literaturze tego czasu. Typowym miejscem akcji w nowelach pozytywistycznych była wiejska izba, robotnicze mieszkanie, miejska ulica, plac handlowy czy podwórko. Pojawiał się w nich najczęściej bohater z niższych warstw społecznych, typowy reprezentant danego środowiska. Niewielu tam wysoko urodzonych, geniuszów lub herosów. Chociaż figurom takim jak tytułowa postać noweli *Michałko* (który z narażeniem życia ocalił zasypanego gruzami robotnika) na pewno nie można odmówić bohaterstwa, to jednak zasadniczo różnią się one od Ramzesa i Horusa przedstawionych w utworze *Z legend dawnego Egiptu*. Czy zatem można uznać tę nowelę za reprezentatywną dla pozytywizmu?

Bolesław Prus (właśc. Aleksander Głowacki), ok.

1897

Źródło: domena publiczna.

Przede wszystkim należy pamiętać o czasie jej powstania. Bolesław Prus opublikował *Z legend dawnego Egiptu* w roku 1888, a zatem w schyłkowym okresie pozytywizmu. Wcześniej, w latach 70. XIX wieku, polscy twórcy pisali utwory osadzone głównie w realiach ówczesnych wsi i miast. Nowelę, jako krótki gatunek epicki, wykorzystywano do wyrażania poglądów na temat spraw bieżących. Często były to utwory tendencyjne, mające zwrócić uwagę społeczeństwa na problemy jego biedniejszych warstw.

W latach 80. w nowelistyce Prusa dokonał się zasadniczy zwrot (podobną przemianę można zaobserwować również w pisarstwie innych autorów, m.in. Henryka Sienkiewicza). Fabuła krótkich tekstów prozatorskich coraz częściej stawała się metaforyczna, przybierała znamiona przypowieści z ukrytym przesłaniem na temat ludzkiego losu. Zmieniło się również miejsce akcji – popularność zdobył płaszcz historyczny.

Egipskie hieroglify

Uniwersalne treści

Nowele pozytywistyczne, również te utrzymane w konwencji [realizmu](#), często zawierały motto lub jakąś uniwersalną myśl wypowiedzaną przez narratora bądź jednego z bohaterów. Chociaż zwykle odnosiły się do spraw bieżących, autorzy nadawali im sens ogólniejszy, dotyczący ludzkich tęsknot, radości i smutków. Było to szczególnie charakterystyczne dla twórczości Prusa. W niektórych jego dziełach pojawiają się mądrościowe sentencje, jak na przykład stwierdzenie rozpoczynające i wieńczące nowelę *Z legend dawnego Egiptu*:

” Boleśław Prus

Z legend dawnego Egiptu

Patrzcie, jak marne są ludzkie nadzieje wobec porządku świata;
patrzcie, jak marne są wobec wyroków, które ognistymi znakami
wypisał na niebie Przedwieczny!...

Źródło: Boleśław Prus, *Z legend dawnego Egiptu*, [w:] tegoż, *Opowiadania i nowele. Wybór*, oprac. T. Żabski, Wrocław 1996, s. 391.

Utwór Prusa nie jest jednak jednoznaczny. To zasadnicza cecha odróżniająca go od nowel tendencyjnych, które dominowały w literaturze wczesnego pozytywizmu. Tworzone były najczęściej w celu zilustrowania konkretnego problemu społecznego, wskazania postaw godnych naśladowania i napiętnowania negatywnych tendencji. *Z legend dawnego Egiptu* raczej pozostawia odbiorcę z pytaniami, niż podaje gotowe odpowiedzi. Nowelę można interpretować jako przypowieść – przekazuje bowiem treści egzystencjalne nie wprost, lecz za pomocą alegorii. Jak pisze Tadeusz Żabski:

” Tadeusz Żabski

Wstęp

Utwór [paraboliczny](#) skłania czytelnika do pogłębiania autorskiej [egzegezy](#), ale wobec niejednoznaczności prezentowanych obrazów poprzestać musi niestety na domysłach.

Źródło: Tadeusz Żabski, *Wstęp*, [w:] B. Prus, *Opowiadania i nowele. Wybór*, oprac. T. Żabski, Wrocław 1996.

Wyraziste postaci

Zbliżenie noweli do przypowieści jest charakterystyczne dla ostatnich lat pozytywizmu. *Z legend dawnego Egiptu* ma jednak wiele cech typowych dla wcześniejszych utworów tego okresu. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na wyrazistą charakterystykę postaci – Ramzes i Horus opisani są bardzo zwięźle, lecz mimo to ich osobowości od razu zapadają w pamięć. Pomaga w tym kontrast, typowy zabieg stylistyczny wykorzystywany w nowelach pozytywistycznych. Bohaterowie różnią się od siebie prawie pod każdym względem. Ramzes nawet w chorobie nie daje poznać po sobie słabości, Horus zostaje zaś ukazany jako [melancholik](#), skłonny do wzruszeń i lubujący się w podziwianiu natury:

” Bolesław Prus

Z legend dawnego Egiptu

Zapłakał Horus (miał on serce pełne litości) nad bliską śmiercią dziada; ale że w sprawowaniu władzy nie mogło być przerwy, więc poszedł do sali faraonów, otoczony liczną zgrają służby.

Usiadł na ganku, którego marmurowe schody biegły w dół, aż do rzeki, i pełen nieokreślonych smutków przypatrywał się okolicy.

Źródło: Bolesław Prus, *Z legend dawnego Egiptu*, [w:] tegoż, *Opowiadania i nowele. Wybór*, oprac. T. Żabski, Wrocław 1996, s. 393.

Faraon Tutenchamon

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Ukazany w noweli konflikt można uznać za znamienny dla okresu przejściowego między pozytywizmem i Młodą Polską. Próżno szukać w utworze jednoznacznego opowiedzenia się za jakimkolwiek programem. Prus dostrzega przemiany zachodzące w społeczeństwie, w którym idee pozytywistyczne, takie jak utylitaryzm czy scjentyzm, stają się coraz mniej aktualne. Nowela *Z legend dawnego Egiptu* nie przedstawia jednak nowych postulatów, lecz stawia czytelnika na rozdrożu między dwoma sposobami działania, które reprezentują Ramzes i Horus. Według Grzegorza Tomickiego Prus ukazuje racje bohaterów jako równorzędne:

” Grzegorz Tomicki

„Marne są ludzkie nadzieje”. »Z legend dawnego Egiptu« Prusa jako świadectwo literatury na rozdrożu

Racje reprezentowane z jednej strony przez Ramzesa, z drugiej przez Horusa równoważą się idealnie. Szala nie przechyla się ani na jedną, ani na drugą stronę. [...] Horus przegrywa, bo okazuje się „zbyt ludzki” i aspołeczny, nie spełnia wymogów pozytywistycznej „użyteczności”; Ramzes przeciwnie – w oczach czytelnika deprecjonuje go fakt, iż jako jednostka ultraspołeczna, rygory pozytywistycznej „użyteczności” spełnia w sposób tak bezkompromisowy, że wręcz „niehumaniczny” (alternatywa jest więc określona jednoznacznie: albo społeczny i „niehumaniczny” – albo „zbyt ludzki” i aspołeczny) [...].

Źródło: Grzegorz Tomicki, „*Marne są ludzkie nadzieje*”. »Z legend dawnego Egiptu« Prusa jako świadectwo literatury na rozdrożu, „Prace Literackie” 2008, nr XLVIII, s. 109.

Budowanie napięcia

Dla rozwoju fabuły utworu istotne jest budowanie przez Prusa napięcia. Początkowo nie zapowiada tak gwałtownego zwrotu akcji. Horus szykuje się do objęcia władzy po umierającym dziadku i bagatelizuje ukąszenie jadowitego pająka. Później, kiedy stan zdrowia młodzieńca się pogarsza, następuje czas oczekiwania, czy ten zdąży objąć władzę, by wprowadzić w życie swoje edykty. Gdy okazuje się, że może nie zdołać dotknąć ich wszystkich pierścieniem faraonów, kolejne zsuwają się z jego kolan, by na końcu został tylko jeden – uwolnienie ukochanej Bereniki:

” Bolestaw Prus

Z legend dawnego Egiptu

Horus spojrział gasnącym wzrokiem za Nil, gdzie błyszczało światło w więzieniu Bereniki, i dwie łzy, krwawe łzy, stoczyły mu się po twarzy.

– Nie odpowiadasz, Horusie?... – spytał zdziwiony posłaniec Ramzesa.

– Czyliż nie widzisz, że umarł?... – szepnął najmądrszy lekarz z Karnaku.

Źródło: Bolestaw Prus, *Z legend dawnego Egiptu*, [w:] tegoż, *Opowiadania i nowele. Wybór*, oprac. T. Żabski, Wrocław 1996, s. 398.

Zwodzenie czytelnika co do rozwiązania fabuły poprzez zatrzymywanie akcji i opóźnianie jej zakończenia nazywamy [retardacją](#). Pozytywiści wielokrotnie korzystali z niej w nowelach – wprowadzali w tym celu obszerne opisy, odwodzące czytelnika od zasadniczych wydarzeń fabularnych. W utworze *Z legend dawnego Egiptu* Prus wykorzystał ten chwyt w sposób mistrzowski. Sytuacja zmienia się stopniowo i strach przed nieuniknionym końcem zwiększa się z każdym następnym zdaniem.

Umiejętnie poprowadzona intryga sprawia, że utwór czyta się z zapartym tchem, a zatem tak, jak powinno się czytać prawdziwą nowelę – krótką formę prozatorską z wyrazistymi bohaterami i dynamiką zdarzeń. Jednowątkowa fabuła utworu zmierza do silnie wyeksponowanego punktu kulminacyjnego, jakim jest w tekście Prusa śmierć młodego Horusa. I podobnie jak wiele dzieł pozytywistycznych, kończy się puentą – w tym przypadku gorzką prawdą odzierającą ze złudzeń dotyczących możliwości ziszczenia się ludzkich nadziei o szczęściu.

Posąg Ramzesa II, odkryty w Memphis przez Josepha Hekekyana.

Źródło: domena publiczna.

Więcej informacji o nowelach znajdziesz tu:

[Po czym poznać nowelę?](#)

[Świat nowel Bolesława Prusa](#)

Słownik

alegoria

motyw, postać lub opowiadanie mające, poza sensem dosłownym, sens przenośny; w przeciwieństwie do symbolu alegoria jest jednoznaczna i opiera się na ścisłym związku przedstawienia z sugerowaną treścią

egzegeza

(gr. *exēgēsis* – wyprowadzanie, objaśnianie) objaśnianie tekstów, głównie starożytnych za pomocą metod filologicznych: krytyki tekstu, analizy językowej i literackiej (słownictwo, gramatyka, struktura, ustalanie gatunku literackiego), krytyki historycznej (ustalanie autora, czasu i miejsca powstania, porównywanie z tłem historycznym i geograficznym oraz z innymi tekstami), historii redakcji, historii oddziaływania

literatura tendencyjna

odmiana pisarstwa typowa dla wczesnego pozytywizmu, obejmująca utwory propagujące określone postawy lub poglądy, takie jak rozwój wsi, emancypacja kobiet czy upowszechnienie edukacji

melancholik

osoba o skłonnościach introwertycznych, cechująca się wysoką wrażliwością i zazwyczaj pesymistycznym nastawieniem do życia

nowela

(wł. *novella* - nowość) krótka forma epicka wywodząca się z tradycji ustnych opowiadań; cechująca się jednowątkowością, wyrazistymi bohaterami – często typowymi reprezentantami jakiejś grupy społecznej – oraz wyeksponowanym punktem kulminacyjnym

parabola, przypowieść

(łac. *parabola*; gr. *paravolí*) rozbudowany utwór narracyjny o pouczającej treści, charakteryzujący się schematyzmem fabuły, uproszczonym wizerunkiem postaci i selekcją realiów; służy przekazaniu ogólnej prawdy moralnej, filozoficznej lub religijnej; właściwa interpretacja przypowieści wymaga przejścia od jej znaczenia dosłownego do ukrytego znaczenia alegorycznego lub symbolicznego

przypowieść

odmiana literatury moralistycznej, w której przedstawione postaci i wydarzenia, zazwyczaj uproszczone i schematyczne, służą alegorycznemu przekazaniu jakiejś uniwersalnej myśli

realizm

(fr. *réalisme*) w literaturze prąd spopularyzowany w prozie II połowy XIX wieku, dążący do jak najwierniejszego odzwierciedlenia świata znanego czytelnikowi z codzienności; realiści opisywali wydarzenia, bohaterów i ich egzystencję w sposób reprezentatywny dla przedstawianej w utworze grupy społecznej

retardacja

(łac. *retardatio* - opóźnienie) figura stylistyczna polegająca na zatrzymywaniu lub opóźnianiu akcji utworu literackiego, najczęściej za pomocą rozbudowanych opisów, w celu zwiększenia napięcia u czytelnika

Prezentacja multimedialna

Polecenie 1

Na podstawie prezentacji wynotuj te elementy noweli *Z legend dawnego Egiptu*, które zgadzały się z estetyką dominującą w pozytywizmie oraz te, które się z nią nie zgadzały.

Polecenie 2

Jakie funkcje w literaturze pozytywistycznej pełniła tematyka historyczna? Sformułuj wypowiedź pisemną.

Starożytny Egipt a pozytywizm

Kliknij, aby uruchomić w trybie pełnoekranowym.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Napisz streszczenie noweli *Z legend dawnego Egiptu* liczące około 60 słów.

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Jedną z cech noweli jako gatunku jest zwięźłość. Na podstawie noweli *Z legend dawnego Egiptu* odpowiedz, jakie wątki drugoplanowe mogłyby się w niej pojawić, gdyby Prus postanowił rozbudować jej treść. Zapisz je w dzienniku.

Ćwiczenie 6

Wypisz te fragmenty noweli, w których jest widoczny zabieg retardacji, polegający na odwlekaniu punktu kulminacyjnego i sugerowaniu innego zakończenia fabuły (w tym przypadku – szczęśliwego dla Horusa).

Ćwiczenie 7

Czy los niewolników wzmiankowanych w noweli można – twoim zdaniem – potraktować jako metaforę losu uboższych warstw społecznych (np. chłopów) żyjących w czasach współczesnych Prusowi? Sformułuj wypowiedź pisemną liczącą około 100 słów.

Ćwiczenie 8

Napisz rozprawkę na około 200 słów, w której zinterpretujesz przesłanie noweli zawarte w słowach: „Patrzcie tedy, że marne są ludzkie nadzieje wobec wyroków, które Przedwieczny ognistymi znakami wypisuje na niebie”.

Dla nauczyciela

Autor: Sabina Światała

Przedmiot: Język polski

Temat: *Z legend dawnego Egiptu* Bolesława Prusa – cechy noweli pozytywistycznej

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

2. Rozumienie historii literatury i dziejów kultury jako procesu, a także dostrzeganie roli czynników wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na ten proces.

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Doskonalenie umiejętności wyrażania własnych sądów, argumentacji i udziału w dyskusji.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

7) odróżnia streszczenie od parafrazy; funkcjonalnie stosuje je w zależności od celu wypowiedzi;

12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie.

6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;

Lektura obowiązkowa

23) Bolesław Prus, Lalka, Z legend dawnego Egiptu;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- wskazuje te elementy noweli, które zgadzały się z estetyką dominującą w pozytywizmie oraz te, które się z nią nie zgadzały;
- wymienia funkcje tematyki historycznej w literaturze pozytywistycznej;
- redaguje streszenie utworu *Z legend dawnego Egiptu*;
- odczytuje przesłanie utworu;
- wypisuje fragmenty noweli, w których jest widoczny zabieg retardacji;
- twórczo modyfikuje treść noweli Bolesława Prusa.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- z użyciem e-podręcznika;
- ćwiczeń przedmiotowych;
- rozmowa kierowana;
- metoda aktywizująca - spacer klasowy;
- metoda aktywizująca - emotikony;
- SCAMPER.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego;
- praca w grupach.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- e-podręcznik;
- tabele dla uczniów;
- treść *Z legend dawnego Egiptu* Bolesława Prusa;
- polecenia dla grup.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Przed zajęciami uczniowie przypominają sobie treści nowel, które poznali w szkole średniej lub w szkole podstawowej. Każdy uczeń powinien wybrać jedną nowelę (inną niż *Z legend dawnego Egiptu*) i zobrazować jej treść za pomocą kilku emotek. Swoje pomysły przedstawienia treści nowel uczniowie przynoszą na zajęcia. Propozycja ucznia do noweli *Janko Muzykant* mogłaby wyglądać następująco:

Faza wprowadzająca:

1. Praca z zadaniem domowym: Nauczyciel prosi, aby uczestnicy zajęć spacerowali po klasie i na umówiony sygnał rozpoczęli rozmowę z najbliższą znajdującą się osobą. Rozmowa powinna rozpocząć się od odgadnięcia tytułów utworów ukrytych pod emotikonami. Następnie rozmówcy poszukują cech wspólnych w obu tekstach.
2. Nauczyciel inicjuje rozmowę wprowadzającą w temat lekcji.
3. Podanie celu i tematu zajęć.

Faza realizacyjna:

1. Wybrane osoby odczytują na głos kolejne fragmenty tekstu Bolesław Prusa *Z legend dawnego Egiptu*.
2. Po zapoznaniu się z tekstem nauczyciel pyta m.in. o czas powstania utworu, świat przedstawiony, sposób kreacji bohaterów, poruszaną tematykę. Następnie prosi, aby uczestnicy zajęć zastanowili się nad tym, jakie cechy typowe i nietypowe dla nowel pozytywistycznych dostrzegają w tekście. Młodzież w parach uzupełnia tabelę:

Z legend dawnego Egiptu Bolesław Prus	
cechy charakterystyczne dla noweli pozytywistycznej	cechy nietypowe dla noweli pozytywistycznej

3. Uczniowie w tych samych parach zapoznają się z multimediami bazowym, weryfikują i uzupełniają zapisy w tabeli. Po skończonej pracy wskazane przez prowadzącego osoby odczytują swoje notatki. Nauczyciel komentuje.

4. Utrwalanie wiedzy i umiejętności. Uczniowie wykonują indywidualnie następujące ćwiczenia w sekcji „Sprawdź się”: od 1 do 7. Rozwiązania zadań odczytywane są na forum klasy przez chętne osoby. Nauczyciel w razie potrzeby rozwija wypowiedzi uczestników zajęć i zadaje pytania pomocnicze.
5. Praca w grupach. Prowadzący dzieli klasę na grupy. Rozdaje polecenia i tłumaczy, na czym polega praca metodą SCAMPER:

POLECENIE DLA GRUP

Poznaliście nowelę Bolesława Prusa *Z legend dawnego Egiptu*. Wasze zadanie będzie polegało na tym, aby stworzyć plan noweli, która powstanie przez modyfikację utworu pozytywistycznego twórcy. Planując swój tekst, wykorzystajcie metodę SCAMPER. Postępujcie według wskazówek:

S – *substitute*: ZASTĄPCIE - np. jakąś postać inną postacią;

C – *combine*: POŁĄCZCIE, DODAJCIE – np. jakiś element, przedmiot;

A – *adapt*: DOSTOSUJCIE – np. akcję do innego otoczenia

M – *modify*: ZMIENICIE / ZWIĘKSZCIE / ZMNIEJSZCIE - np. kolor, kształt, wielkość, formę elementu;

P – *put to another use*: ZNAJDŹCIE INNE ZASTOSOWANIE – np. bohater wchodzi w inną rolę;

E – *eliminate*: WYELIMINUJCIE – odejmijcie jakiś element;

R – *reverse*: ODWRÓĆCIE ROLE – np. ten kto jest dobry staje się zły.

UWAGA!!!

Pamiętajcie, że przesłanie, główna myśl utworu nie może ulec zmianie. Wypiszcie cytaty z noweli Bolesława Prusa, które chcielibyście umieścić w swoim tekście. Pamiętajcie, aby je odpowiednio zapisać.

Powodzenia!!!

6. Uczniowie prezentują swoje pomysły na modyfikację noweli. Po wystąpieniu każdej z grup prowadzący pyta o cechy noweli, które będą widoczne w planowanych pracach.

Faza podsumowująca:

1. Wybrany uczeń podsumowuje zajęcia, zwracając uwagę na nabyte umiejętności
2. Na koniec zajęć nauczyciel prosi wybranych uczniów o rozwinięcie zdania: Na dzisiejszych zajęciach dowiedziałem się..., nauczyłem się...

Praca domowa:

1. Napisz nowelę, której plan stworzyłeś z kolegami i koleżankami podczas zajęć. Pamiętaj o cechach gatunku oraz odpowiednim wprowadzaniu cytatów z utworu Bolesława Prusa do własnego tekstu.

2. Napisz rozprawkę na około 200 słów, w której zinterpretujesz przesłanie noweli zawarte w słowach: „Patrzcie tedy, że marne są ludzkie nadzieje wobec wyroków, które Przedwieczny ognistymi znakami wypisuje na niebie”.

Materiały pomocnicze:

- Bolesław Prus, *Opowiadania i nowele. Wybór*, oprac. T. Żabski, Wrocław 1996.
- Grzegorz Tomicki, „*Marne są ludzkie nadzieje*”. *Z legend dawnego Egiptu Bolesława Prusa jako świadectwo literatury na rozdrożu*, „Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace Literackie” 2008, Nr 48, s. 101-109.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Prezentacja multimedialna”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.
- Zajęcia można zaplanować na dwie jednostki lekcyjne, wówczas uczniowie mogą napisać nowelę podczas zajęć.
- Zadanie domowe może zostać wykonane w grupach, w których młodzież pracowała podczas zajęć.